

"הלנצח תאכל חרב" - בין הטקטי והאסטרטגי

לטקטיקן ולאסטרטג יש מקום בעולם, ושניהם צריכים לבוא לידי ביטוי. אין האחד שלם ללא חברו, ומתקיים ביניהם מתח ניגודי משלים. חיבור זה מדגיש את חשיבות הרמה המערכתית גם היום, ביכולתה לקשור בין האסטרטגיה והטקטיקה, וביכולתה לתת מענה רב-ממדי לבעיות מורכבות

דוד וגליית בציור של קאראווג'ו, 1599 בקירוב. בבחירתו החריגה של דוד משתקף חזונו - איחוד ישראל ויהודה לממלכה אחת שבירתה ירושלים

תא"ל אבי בלוט, המזכיר הצבאי לראש הממשלה

הטקטיקן ובין האסטרטג. הטקטיקן ניגש לבעיה ב"עיניים צבאיות", וחוכך בדעתו כיצד ניתן לפתור אותה באמצעים צבאיים. לעומתו האסטרטג מסתכל על הבעיה באופן רחב יותר. הוא מביא לשולחן הדיונים כלי עבודה נוספים לפתרון הבעיה, ומבין כי הפתרון הצבאי איננו מספיק לבדו. האסטרטג יפעל מתוך ראייה רחבה ולאור חזון או מדיניות, וישתמש בכל כלי ה-D.I.M.E.⁵ המשלבים אמצעים מדיניים, במידע (מודיעיני ופסיכולוגי), צבאיים וכלכליים.

ביטוי לחוכמת המנהיג ניתן לראות בקטע מתורת המבצעים: "בהסתכלות על כל תחומי החשיבה והעשייה הביטחוניות-צבאיות, החל ממדיניות הממשלה ועד פעולתו של אחרון החיילים, מהוות רמות אלה שלמות אחת מחייבת, וכל רמה היא נגזרת ואמצעי של הרמה שמעליה, כך הן יוצרות היגיון ורצף בין חלוקת המשאבים והפעולות שיש לקיים לבין השגת המטרות המדיניות".⁶

חוכמת המנהיג היא בקביעת המינון הנכון לכל גישה, כמו גם התזמון המדויק.

ניכר כי יש הבחנה ברורה בין הטקטיקן ובין האסטרטג. הטקטיקן ניגש לבעיה ב"עיניים צבאיות", וחוכך בדעתו כיצד ניתן לפתור אותה באמצעים צבאיים. לעומתו האסטרטג מסתכל על הבעיה באופן רחב יותר

דוד בצעירותו

במפגש הראשון עם דוד, עוד בהיותו נער הוא מתואר: "אָדְמוֹנִי, עם-יָפָה עֵינַיִם וְטוֹב רֵאִי"⁷ כאשר התורה רוצה לתאר את יופיו של האדם היא מתארת אותו כיפה תואר. מכאן ניתן להסיק כי הכתוב בא לייצג תכונות אחרות של דוד, שבלטו כבר בצעירותו - יכולתו לראות רחוק, ויכולתו לראות את התמונה השלמה. כבר בצעירותו ראה לנגד עיניו את החזון הברור על-פיו ישראל ויהודה מאוחדים תחת הנהגתו, וניכר כי כל פעולותיו כוונו לכך. דוד אמנם נמשח על-ידי שמואל למלך, עוד בהיותו נער בבית אביו, אך הגם שהוסמך לשלוט - המתין בסבלנות לשעת הכושר. הוא התעקש לחכות עד אשר יוכיח את מנהיגותו ויקנה את לב העם; עד שיירד שאול מבימת ההיסטוריה בטרם ידרוש את המלוכה.

הפעולה הראשונה שבה עלה דוד לתודעה הייתה בקרב מול גוליית. לאחר שהרג את גוליית בקלע, והמרדף בעקבות הפלישתים והכרעתם, לקח דוד את ראשו של גוליית לירושלים.⁸ עולה השאלה, מדוע עשה מעשה כה חריג, במיוחד שבאותה תקופה לא נודעה כל חשיבות לירושלים שלא הייתה מוקד שלטוני של ממלכת ישראל ולא מרכזת?

כאן ניתן לראות את ראייתו של דוד למרחק, בדמות חזונו - איחוד ישראל ויהודה לממלכה אחת שבירתה ירושלים, בגבול שמפריד בין נחלת יהודה (בן לאה) ובין נחלת בנימין (בן רחל). בסיום הקרב הראשון שלו כמצביא - עשה אות בשטח וסימן את המטרה.

דוד המלך, המצביא הגדול שהצליח בימיו לאחד בין מלכויות יהודה וישראל, הזמין אליו ברגעיו האחרונים את יורשו שלמה. מילותיו האחרונות היו קשות, שכן במסגרתן ציווה לחסל את יואב בן צרויה ואת שמעי בן גרא. בנוגע לאחרון, שקילל את המלך נמרצות כאשר ברח מפני אבשלום, נראה שאין צורך להכביר מילים שכן מדובר ב"מורד במלכות". לא כך במקרה הראשון.

יואב בן צרויה היה קרוב משפחתו של דוד. יתרה מכך, הוא היה הרמטכ"ל שלו במשך כל שנותיו כמנהיג, ונשאר עימו בטוב וברע כאשר אף סיכן עצמו אין-ספור פעמים לטובת דוד וביסוס שלטונו. דוד הסביר את הנחייתו כך: "וְגַם אֶתְּךָ יִדְעֶתְךָ אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לִי יוֹאָב בֶּן-צְרוּיָה, אֲשֶׁר עָשָׂה לְשֵׁנֵי-שָׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְנֵר בֶּן-נֵר וְלַעֲמֹשָׂא בֶן-יֵתֵר וְיֵהָרָגם, וַיִּשָּׂם דָּמִי-מִלְחָמָה, בְּשָׁלֹם; וַיִּתֵּן דָּמִי מִלְחָמָה, בְּחֶגְרְתִּי אֲשֶׁר בְּמִתְנִי, וּבְנַעֲלוֹ, אֲשֶׁר בְּרַגְלָיו. וְעַשִׂיתָ, כְּחֻכְמֹתַי; וְלֹא-תוֹרַד שִׁיבְתוֹ בְּשָׁלֹם, שְׂאֵל".¹

הרלב"ג מסביר שדוד טוען נגד יואב במילותיו: "אשר עשה לי" - שהפך את הוראתו בכך שהרג את אבשלום בנו. במילים: "וישם דמי מלחמה בשלום" כוונתו שהחליף דמי מלחמה בשלום. כלומר, אבנר בן נר הרג את עשהאל (אחיו של יואב) באופן שנתפס לגיטימי, שכן זה היה בזמן מלחמה, ואילו יואב הרג את אבנר כמו גם את עמשא בזמן שגרה. לנוכח פעולותיו נידון למוות. עתה עולה השאלה: אם יואב עשה מעשים כה חמורים, מדוע לא הוציא אותו דוד להורג מיד לאחר שהתבצעו? מדוע המתין עד סמוך ליום מותו כדי לצוות את יורשו?

במאמר זה אנסה להראות שהמחלוקת בין דוד ויואב היא עמוקה ומשמעותית. דוד ויואב הם שני מנהיגים חזקים, בעלי גישה שונה בראיית המציאות. אראה דרך דוגמאות ואבסס את הטענות כי דוד הוא בעל גישה אסטרטגית ואילו יואב מחזיק בגישה טקטית באופן עקבי.

בין טקטיקה ואסטרטגיה

הספרות הצבאית עושה הפרדה ברורה בין הטקטיקה והאסטרטגיה. הטקטיקה היא חלק מהאסטרטגיה ומוגדרת באופן הבא: המדע והאמנות של הפעלת יחידות בלחימה; הרמה שבה מתוכננים ומתבצעים הקרבות וההתנגשויות; תחבולה - עשייה מתוחכמת כדי להשיג יתרון על האויב.²

לעומתה האסטרטגיה מוגדרת: צירוף הפעולות המדיניות, הכלליות, הצבאיות וכדומה, לשם תכלית מסוימת; האמנות והמדע של פיתוח כוחות צבא ושל שימוש בהם ובאמצעים מדיניים, כלכליים ופסיכולוגיים בעת שלום ובעת מלחמה, כדי לתת סימוכין מרביים למדיניות.³

בתורת המבצעים מפורטות ארבע רמות לחימה: רמת האסטרטגיה הלאומית, רמת האסטרטגיה הצבאית, רמת המערכה והרמה הטקטית.⁴ ניכר כי יש הבחנה ברורה בין

דוד חס על חיי שאול, לפי האמן הגרמני יוליוס שנור פון קרוספלד. הפיתוי היה עצום, אולם דוד חשב באופן אסטרטגי והבין שפגיעה במלך מכהן תפגע במוסד המלוכה

הפיתוי היה עצום, אולם דוד חשב באופן אסטרטגי והבין שפגיעה במלך מכהן תפגע במוסד המלוכה, ובטווח הארוך תפגע בו כאשר יישב בעצמו על כס המלך. הוא בחר לבלום את אנשיו, והכתוב משתמש במילה קשה לתיאור המצב ומציין כי דוד "שיסע" את אנשיו בדברים. הוא סירב שמי מהם יפגע במשיח ה' כהגדרתו, וחסם בגופו את אנשיו.

אירוע קיצוני עוד יותר התרחש בהמשך כאשר שאול ישן בגבעת החכילה. באירוע זה היה נראה שכל גרמי הטבע ואף נסיבות על טבעיות הביאו להזדמנות לחסל את שאול. בכתובים מתואר כי תרדמה נפלה על אנשי שאול ומחנהו, וכל המגוננות הוסרו. דוד ואבישי בן צרויה התגנבו לתוך המחנה הרדום, והגיעו עד למיטתו של שאול ששכב במרכז המעגל כשהחנית לצידו. אבישי פנה לדוד ואמר לו: "סגר אלהים היום את-אויבך בידך; ועתה אֶפְנֶוּ נָא בַחֲנִית".¹¹ כלומר ממש התחנן שיתיר לו לחסל את המלך בשל ההזדמנות שנקרתה. גם הפעם, על אף הפיתוי העצום והלחץ שהופעל עליו, הוכיח דוד מנהיגות והסתכלות

דוד בן-גוריון, שזכה להיות המנהיג הראשון של ישראל הריבונית, נתן בספרו **עיניים בתנ"ך** פרשנות למעשה: "דוד הבין שלא בנקל יעלה בידו להתייבב בראש כל ישראל [...] אבל כל תנועה שעשה הייתה מכוונת לייעוד העליון אשר ידע כי הוטל עליו - להיות מלך על ישראל".⁹

הזדמנויות להריגת שאול

דוד נמשח בפועל למלך על-ידי שמואל, ונרדף עקב כך על-ידי שאול - מה שנתן לו לגיטימציה לפעול נגדו כהגנה עצמית. הזדמנות זו נקרתה לפניו במערה בעין גדי ואנשיו, שסביר להניח כי מדובר בבני צרויה, דחקו בו לנצל את ההזדמנות ולחסל את שאול. "ויאמרו אנשי דוד אליו, הנה היום אֶשֶׁר-אָמַר יְהוָה אֵלֶיךָ הנה אנכי נתן את-איביך (אויבך) בידך, וְעָשִׂיתָ לוֹ, כְּאֲשֶׁר יִטֵּב בְּעֵינֶיךָ".¹⁰ טקטית אין ספק שמדובר בעצה מצוינת, שהייתה פותרת את המצב באמצעים צבאיים - לנצל את ההזדמנות שנקרתה בפניו, להרוג את המלך ולמלוך תחתיו.

יואב הורג את עמשא, תחריט נחושת של אמן הולנדי בן המאה ה-18. יואב בן צרויה, שכיהן כ"רמטב"ל" של דוד במשך כל שנותיו כמנהיג, לא ירד לסוף דעתו, וזאת החלטותיו פירש כחולשה

הריגת אבנר על-ידי יואב

אבנר הגיע לדוד ולמעשה הגיש לו על מגש של כסף את ישראל, תוך הצעה לאחדות שלה ייחל דוד כל ימיו. בין שני האישים הייתה כימיה מיידית, שכן נוסף על חזון האחדות הבינו השניים את הצורך בכלים נוספים מעבר לאלו הצבאיים. בן צרויה, ששמע על המפגש, הרכיב מיד את "המשקפיים הטקטיים" (ככל הנראה בצירוף דאגתו הכנה מאפשרות הדחתו מהתפקיד והחלפתו), פנה לדוד והאשים את בן נר בריגול.¹⁶

לאחר דבריו הקשים, יצא בן צרויה אחרי בן נר והרגו בדם קר. דוד, שזועזע מהריגת בן נר, עשה כל שביכולתו על-מנת להרחיק עצמו מהאירוע ולהראות כי ההוראה לא באה ממנו. הוא הבין כי ההריגה מסכנת את האחדות, ועל כן הוסיף מילים קשות נגד בני צרויה. "וְאַנְכִי הַיּוֹם כִּי וּמְשׁוּחַ מֶלֶךְ, וְהָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קִשִּׁים מִמֶּנִּי: יִשְׁלַם יְהוָה לַעֲשֵׂה הַרְעָה, כְּרָעַתְךָ."¹⁷

דוד התייחס לעצמו כרך ומשוח מלך, לעומת בני צרויה שהוגדרו קשים ממנו. לכאורה היה ניתן לחשוב כי בני צרויה היו קשוחים יותר וכי חשש מהם, אך כאשר נדרש - ידע להעמיד אותם במקומם. הרד"ק, אחד ממפרשי המקרא, ציין כי במילים "רך במלוכה" הכוונה היא שרק כאשר ישראל ויהודה התאחדו – נמשח דוד למלך והתחיל למלוך (על משקל "רך בשנים" - פעוט). בני צרויה הקשים הם אלו ששמטו את השטיח תחת רגליו, וניסו להפר את הגשמת המלוכה. אפשרות נוספת מובאת בפירושו, והיא ש"רך" זה לשון מלוכה.

אסטרטגית ומנע את החיסול.¹² דוד בן-גוריון נתן ביטוי למנהיגותו של דוד במילים הבאות: "איש אחד פחות גדול ופחות מרחיק ראות מדוד היה משתמש בהזדמנות זו, להמית את שאול. דוד, שידע לשלוט ברוחו בתחום המדיני והצבאי, הבין שפגיעתו במשיח אלוקים רק תקומם נגדו את העם, ולכן בהזדמנויות שבהן נפל שאול בידי, גילה דוד אורך רוח ולא נשמע לעצת יועציו וידידיו הקרובים ביותר, כמו אבישי בן צרויה."¹³

בני צרויה הוכיחו כי היו בעלי גישה טקטית צבאית עקבית, הגם שדוד כבר נזף בהם והביא בפניהם את הגישה הרחבה והאסטרטגית. דוגמאות אלו גם מראות היטב כיצד דוד במנהיגותו ידע להעריך את הגישה הטקטית, ולהשתמש בה כאשר הייתה נצרכת. המנהיג בחוכמתו צריך לדעת מתי נכון לפעול באופן צבאי, ומתי "איפוק זה כוח" ונכון לפעול אחרת ולשלב אמצעים נוספים.

מפגש יואב ואבנר בבריכת גבעון

לאחר מות שאול המלך אבנר בן נר, שר צבאו, את בנו של שאול איש בושת. בשלב הזה עמדו בצד אחד איש בושת מבית שאול ואבנר בן נר שר צבאו, ומצד אחר דוד עם שר צבאו יואב בן צרויה. אחד האירועים המשמעותיים שהתרחשו בתקופה זו היה המפגש האקראי של שני המצביאים עם אנשיהם בבריכת גבעון. המפגש המתוח בין השניים הפך למאבק צבאי, לאחר הצעתו של אבנר כי "יקומו נא הנְעָרִים, וישחקו לְפָנָינוּ."¹⁴ מה שהחל בתצוגת תכלית של תריסר לוחמים מכל צד שנאבקים ביניהם, הפך במהרה לקרב קשה בין הצבאות.

תוצאות הקרב היו חד-משמעיות: בן צרויה וצבאו הביסו את בן נר תבוסה קשה, כשהראשון סופג 20 אבדות (ובהן עשהאל בן צרויה, שנהרג על-ידי אבנר בן נר), ומן הצד האחר ספר בן נר 360 לוחמים הרוגים. הביט הטקטי התגלה בן צרויה כמוכשר יותר מאבנר, היטיב להפעיל את כוחו הצבאי וספג אבדות קלות יותר.

דוד במנהיגותו ידע להעריך את הגישה הטקטית, ולהשתמש בה כאשר הייתה נצרכת. המנהיג בחוכמתו צריך לדעת מתי נכון לפעול באופן צבאי, ומתי "איפוק זה כוח" ונכון לפעול אחרת ולשלב אמצעים נוספים

בסיום הקרב עמד בן נר על גבעה, וצעק אל עבר בן צרויה: "הֲלִנְצַח תֹּאכַל חֶרֶב-הַלּוֹא יִדְעָתָה, כִּי-מָרָה תִּהְיֶה בְּאַחַרְוֹנָה; וְעַד-מָתִי לֹא-תֹאמַר לְעַם, לְשׁוּב מֵאַחַרֵי אַחֲיָהֶם?"¹⁵

אבנר בעצם הסתכל באופן אסטרטגי, וראה לנגד עיניו את התכלית הסופית - האחדות בין ישראל ויהודה. על כן אין זה מפתיע שכאשר פגש בדוד - התחברו השניים באופן מידי. "הלנצח תאכל חרב?", על-פי פרשנות זו, היא אמירה המייצגת את המתח שעולה חדשות לבקרים בין המדינאי והמצביא הצבאי; בין האסטרטג והטקטיקן.

דוד בורח מירושלים ושִׁמְעִי בן גרא בעקבותיו, לפי האמן האנגלי ויליאם בראסי הול. הגם שבן גרא קללו קללה נמרצת, דוד סירב לעצה הטקטית של אבישׁוֹ בן צרויה שקרא להענישו ולהתיו את ראשו

בשפה האנגלית נהוג לכנות את הפעלת הכוח הצבאי Hard Power, לעומת שימוש באמצעים מדיניים, כלכליים ואחרים המוגדרים Soft Power. נובע מכאן כי המושגים "רך" ו"קשה" לא מבטאים מדרג בשאלת מי קשוח יותר, אלא מורים על מאפיינים בראיית המציאות ובאופן הפעולה לעיצובה

לטענתי המושגים "רך" ו"קשה" שייכים למאפייני האסטרטג מול הטקטיקן. בעוד הטקטיקן רואה בהפעלת הכוח הצבאי חיות הכול - הוא כבול בתוך גבולות גזרה קשיחים וצרים שלא מאפשרים גמישות רבה. לעומתו, האסטרטג שפועל עם ארגז כלים עשיר ומגוון, מתואר כ"רך" וגמיש הרבה יותר. בשפה האנגלית נהוג לכנות את הפעלת הכוח הצבאי Hard Power, לעומת שימוש באמצעים מדיניים, כלכליים ואחרים המוגדרים Soft Power. נובע מכאן כי המושגים "רך" ו"קשה" לא מבטאים מדרג בשאלת מי קשוח יותר, אלא מורים על מאפיינים בראיית המציאות ובאופן הפעולה לעיצובה. האסטרטג, שרואה את הראייה הרחבה ומסתכל לטווח ארוך, לעיתים נדמה "רך", שכן הוא לא מפעיל באופן מיידי את עוצמתו הצבאית. אין זה אומר שהוא לא יפעיל כוח צבאי, אלא, שזה יופעל במקום ובזמן המתאימים ובשילוב שאר האמצעים (אגב, האמריקנים נוהגים לכנות את השילוב הנכון בין האמצעים Smart Power).

ואף הגדיל לעשות כאשר הפקיד את המכתב המיועד ליואב בן צרויה בידי אוריה.¹⁸ משאלתו של דוד התגשמה ואוריה, יחד עם לוחמים נוספים, מצא את מותו. בן צרויה שלח שליח חזרה לדוד ומסר כי המשימה מולאה, ובתגובה ענה לו דוד באמצעות מסר כי אל לאירוע להעציב אותו שכן: "כי-כִּזָּה וְכִזָּה, תֹּאכַל הַחֶרֶב",¹⁹ כלומר זה טבעה של המלחמה. באופן עמוק יותר ניתן לראות את הדמיון בין המסר שמעביר דוד, ובין המסר שהעביר אבנר בן נר - "הלנצח תאכל חרב" -

דוד הטקטיקן במעשה אוריה החיתי

מעשה בת שבע הוא ללא ספק אחת הפרשיות הבעייתיות בחייו של דוד. מעבר לכך שמדובר באירוע שבו נהג דוד בחוסר מוסריות, ניכר כי במקום לנהוג כאסטרטג נהג כטקטיקן כאשר כדי לכסות על חטאו שלח את אוריה החיתי אל מותו,

במילים המכוונות לרמה הטקטית. גם דוד, בשונה מהרגל, ובעת צרתו, ירד מקומתו האסטרטגית והפך לטקטיקן. מלבד אירוע זה, נהג דוד בעקביות באופן אסטרטגי.

מקרה שמעי בן גרא ומרד אבשלום

בבורחו מפני אבשלום, נתקל דוד בשמעי בן גרא שקילל אותו קללה נמרצת. אבישי בן צרויה, נאמן לדרכו, נדרך וביקש רשות מן המלך להסיר את ראשו של המקלל. תגובתו של דוד הייתה תסכול: "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, מֵה־לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צָרְיָה; כִּי (כֹּה) יִקְלַל, וְכִי (כִּי) יִהְיֶה אָמֹר לוֹ קֶלֶל אֶת־דָּוִד, וְמִי יֹאמֶר, מִדּוֹעַ עֲשִׂיתָהּ בֶּן".²⁰

דוד ככל הנראה ציפה כי לאחר שנים כה רבות יחד יראו בני צרויה התקדמות והבנה לקומה האסטרטגית, ויימנעו מלהציע הצעות טקטיות שלא משרתות את האסטרטגיה הכללית. לאחר מרד אבשלום, ציווה דוד את יואב בן צרויה ואת צבאו להימנע מהריגת אבשלום בנו. יואב, באופן בוטה, פעל אחרת כאשר ההזדמנות נקרתה בפניו, ובאופן אישי תקע שלושה שבטים בליבו של אבשלום והרגו. תוצאות האירוע היו הדחתו, ומינוי עמשא כשר הצבא החדש, אותו עמשא שליווה את אבשלום במהלך המרד. שוב ניתן לראות כיצד ניכר שדוד הסתכל לטווח הארוך, וביקש לקדם את האחדות בעם. כשם שמינה את אבנר בן נר כדי לאחד את ישראל ויהודה, כך גם כאן נראה שביקש שלא להשאיר מספיקי המרד וחתר לאחדות. בן צרויה לעומתו, שחשב באופן טקטי, ראה למולו את החזרת דוד אל כס המלוכה. זאת ניתן להשיג רק באמצעות גדיעת המרד והמורדים - מה שהוביל אותו להרוג את אבשלום ולרצוח את עמשא מיד לאחר מינויו כשר צבא. את פעולותיו של דוד פירש כחולשה, ולא הבין כי נבעו מתפיסה שונה של המציאות - זו האסטרטגית לעומת הטקטית.

עם שוך המרד, כאשר פגשו אבישי בן צרויה ודוד את שמעי בן גרא בשנית, תבע בן צרויה את מותו של בן גרא פעם נוספת. גם הפעם השיב דוד את פניו ריקם, ועל-פי תשובתו מוכח כי ההסתכלות האסטרטגית של אחדות הממלכה היא זו שעמדה מול עיניו. "מֵה־לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צָרְיָה--כִּי־תִהְיֶוּ־לִי הַיּוֹם, לְשֹׁטְן; הַיּוֹם, יוֹמֵת אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל--כִּי הֲלוֹא יָדַעְתִּי, כִּי הַיּוֹם אָנִי־מִלֶּךְ עַל־יִשְׂרָאֵל".²¹

סיכום

אם נחזור למילותיו האחרונות של דוד לפני מותו, נראה מהן באופן ברור כי יש התנגשות של תפיסות שונות: דוד האסטרטגי לעומת יואב בן צרויה הטקטיקן. דוד כמלך ידע להכיל את בן צרויה, והיה חזק מספיק כדי לשלוט באותו מתח ניגודי משלים ולנהל אותו באופן מושכל. לפני מותו, אני סבור כי דוד חשש שלא יהיה בכוחו של שלמה הצעיר לנהל את המתחים, ועל כן הבין שהמסקנה הבלתי נמנעת ליציבות הממלכה היא חיסולו של בן צרויה. או אז יכול היה שלמה למנות את נאמנו כשר הצבא ולשלוט בנעשה.

בתחילת המאמר מניתי את ארבע רמות המלחמה כפי שהוגדרו בתורה הצבאית. ניכר כי דוד אצר בתוכו את שלוש הרמות העליונות בהיותו האסטרטגי והמערכתן. בן צרויה, לעומתו, היה הטקטיקן - הרמה שבה חשב ופעל בהצטיינות יתרה. בהקשר זה ניתן לשאול את המושג בנושא רמת המערכה, ולטעון כי לדוד היה חסר המערכתן שתפקידו לתאם ולסנכרן

בין הרמות השונות ולנהל את אותו המתח. תורת המבצעים מדגישה כי: "כדי לקיים מאמץ לאומי-מלחמתי יעיל ומועיל (אפקטיבי), יש לתאם את הפעולות וההחלטות הנעשות ברמות השונות ולוודא שההחלטות הטקטיות מובילות להצלחה ברמת המערכה, המנוצלת להשגת הישג או להשגת התוצאה הנחוצה ברמת האסטרטגיה, אשר מיתרגמים להישג מדיני".²² ייתכן כי אם היה קיים אותו "מערכתן" באותה תקופה, לא היה נדרש דוד לפעולה הקיצונית של הריגת יואב ומינוי מצביא חלופי.

המדינאי האסטרטגי והמצביא הטקטיקן תופסים את המציאות אחרת. המדינאי האסטרטגי רואה למרחוק, הוא בעל חזון וידוע להשתמש בכל אופני ה-D.I.M.E. למימוש חזונו. היבטים רכים וקשים כאחד הם נחלתו

המדינאי האסטרטגי והמצביא הטקטיקן תופסים את המציאות אחרת. המדינאי האסטרטגי רואה למרחוק, הוא בעל חזון וידוע להשתמש בכל אופני ה-D.I.M.E. למימוש חזונו. היבטים רכים וקשים כאחד הם נחלתו. ראיית העולם שלו בנויה מארבע העוצמות - הביטחון, המדיניות, הכלכלית, והערכית - וכולן יקבלו ביטוי במימוש מדיניותו וחזונו.²³ הטקטיקן הוא זה שרואה בעוצמה הצבאית חזות הכול. כאלה היו יואב ואבישי בן צרויה, שסברו שלכל בעיה יש פתרון צבאי. הם התעלמו מההשלכות ארוכות הטווח של החלטותיהם, והסתכלו בעיקר על הבעיה המקומית שבה נתקלו ועל פתרונה באותו הרגע.

בסיום הקרב הראשון שלו כמצביא עשה דוד אות בשטח וסימן את המטרה בהתאם לחזונו: איחוד ישראל ויהודה לממלכה אחת שבירתה ירושלים

לטקטיקן ולאסטרטגי יש מקום בעולם, ושניהם צריכים לבוא לידי ביטוי. אין האחד שלם ללא חברו ומתקיים ביניהם מתח ניגודי משלים. חיבור זה מדגיש את חשיבות הרמה המערכתית גם היום, ביכולתה לקשור בין האסטרטגיה והטקטיקה, וביכולתה לתת מענה רב-ממדי לבעיות מורכבות. Smart Power היא היכולת של כל ממשלה להבין אילו עוצמות יש להפעיל מול כל בעיה על-מנת להביא לפתרונה על הצד הטוב ביותר. המדינאי האידיאלי הוא זה שיודע לגבש חזון למדינתו, ובנוסף יש לו את התבונה, את הכוח ואת האנשים הנכונים ("מערכתנים") כדי לנהל באופן מושכל את המתחים המבניים הקיימים בין כל גורמי המערכת: בדרג הצבאי-ביטחוני, כמו גם בדרג המדיני.

ההערות למאמר זה מתפרסמות בסוף הגיליון.

